

Prof. Dr. Ali ERBAŞ
Diyaret İşleri Başkanı

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla.

TEBLİĞDE DİL VE ÜSLUP

Kişiden dış dünyaya yansıyan eylem ve söylemler niyet, irade ve düşünce süzgecinden geçtikten sonra varlık alanı bulmaktadır. Bu sebeple, karşımızdakine yönelik yaklaşımımızı, iç dünyamızdaki süreçler tayin etmektedir. “Ameller niyetlere göredir.” (Buhari, Bedü'l-vahy, 1; Müslim, İmare, 155; Ebu Davud, Talak, 11.) nebevi öğretisi de söz konusu tespiti güçlendirmektedir. Dolayısıyla, dışımızdaki dünyaya dair söz ve üslubumuzun müspet yahut menfi oluşunu, hadizatında bizim yaklaşımımız belirlemektedir.

Bu noktadan hareketle ifade edelim ki bireyin dünya ve ahiret mutluluğunu hedefleyen dinimiz İslam'ın yüce hakikatlerinin tutum, tavır ve eylem olarak aktarılmasında rol model alınan kimselere önemli sorumluluklar düşmektedir. Bu bağlamda samimi niyet, hasbi gayret, sahih/güncel bilgi ve iyiliği merkeze alan güzel ahlak, kuşanılması gereken olmazsa olmaz değerlerdir. Nitekim karşımızdakine sunacağımız dinî bilgi -ne kadar değerli ve işlevsel olursa olsun- maksadından farklı bir niyet ve çabayla ortaya konmuşsa, bu iletişimin sonucunun müspet olmayacağı her yönüyle maruftur. Hâl böyleyken, samimiyet ve hasbilik üzerine inşa edilecek din hizmetinin mutlaka makes bulup olumlu neticelerle taçlanacağını vurgulamak gerekir. Dinî literatürde “güzel söz” olarak karşılık bulan bu boyut; “...Güzel söz, kökü sağlam, dalları göğe yükselen bir ağaç gibidir. Bu ağaç Rabb'inin izniyle her zaman meyvesini verir...” (İbrahim, 14/24-25.) ayetiyle tebarüz ederken, “Güzel söz sadakadır.” (Buhari, Cihad, 128.) buyuran Hz. Peygamber'in (s.a.s.) ifadesiyle de kişiler arasındaki muhabbetin ilk aşamasını bizlere göstermektedir.

Diğer taraftan, dinî söylemin sahih referanslarının bulunması, dinin temsil ve sunumundaki en önemli vaz-

geçilmezlerin başında gelmektedir. Zira doğru verilere dayanmayan tebliğ veya irşadın, istismara kapı araladığı yadsınamaz bir gerçektir. Vurgulanan husus, muhatabı değersizleştiren, din realitesini somut amaçlara ulaşmada yarayışlı bir vasıta konumuna indirgeyen menfaatçi bir yaklaşımın ürünüdür. Nitekim bahse konu duruma ışık tutan ve şiddetli bir yaptırım içeren; “Ey iman edenler! Yapmayacağımız şeyleri niçin söylüyorsunuz?” (Saff, 61/2.) ayeti, söz sorumluluğunun en önemli gereğinin doğruluk olduğuna işaret etmektedir. Vahiy ile sözü merkeze alan yüce Kitabımız Kur'an-ı Kerim'in inananlara yönelik bu hitabı, üzerinde çok boyutlu düşünmeyi hak eden çarpıcı bir ifadedir.

Bu kapsamda, dinimiz İslam'ın ideal ve evrensel ilkelelerinin farkında olarak sosyal gerçeklikleri yok saymadan, yaşanan hayatı doğru tahlil edip bugünü ve yarını en güzel şekilde inşa etmeye çalışmak, dil ve üslup bağlamında mühim bir sorumluluk olarak bizleri karşılamaktadır. Söz konusu sorumluluk, dinin ana kaynakları olan Kur'an ve sünnet çerçevesinde üretilen doğru ve güncel bilginin anlaşılır, makul bir dille sunulmasını zorunlu kılmaktadır. Zira sahih dinî bilgiyi özellikle genç kuşakların idrakine sunmanın daha da anlam kazandığı günümüzde, zikredilen yaklaşım oldukça önem arz etmektedir.

Maddeye yönelimin arttığı, biz şuurunun azaldığı, anlamların kaybolduğu, insanlığın eşya ve hadiseye mekanik perspektiften yaklaştığı bir zaman diliminde mana ve hakikatin membaı olan söz, iletişimdeki muhkem konumunu maalesef kaybetmiştir. Ortaya konan tablodan en fazla etkilenen alanlardan biri de hiç şüphesiz din olmuştur. Özellikle kitle iletişim araçlarının kullanımının her geçen gün arttığı bir dönemde din dili, anlam ve zarafet açısından irtifa kaybetmiş, din adına sorumluluktan uzak, şık

İnsanlığın ortak mirası ve kazanımı olan dine dair dilden dökülenlerin kuşatıcı, yapıcı, birleştirici ve kucaklayıcı bir vasıfta olması gerekir. Aksi takdirde kutsala dayanarak insanları yargılayan, gerilimi tırmandıran, insanları ayırıştırma ve kutuplaşmaya götüren din dilinden en çok zarar gören de gayesi yeryüzünde tevhidi ikame etmek olan dinin bizzat kendisi olmaktadır. Dolayısıyla, müspet hiçbir dinî içerik arz etmeyen, nezaketten uzak, hoyrat, tekelci ve baskılayıcı böyle bir üslup, ne yazık ki yapılan yanlışların Müslümanlardan ziyade İslam'a mâl edildiği bir anlayışı beslemektedir.

olmayan söylemler ortaya konmuş ve insanlığın dine dair farkındalığı bu yolla örselenmiştir. Nitekim tebliğ ve irşat faaliyetinin kadim usulündeki gerçek kişilerle kurulan iletişim sonucu oluşan organik bağ, ne yazık ki bugün muhatapla araya ciddi mesafeler koyan sanal platformlarda ortadan kaybolmuştur. Bu meyanda, yaşanan hayatın bütün şubelerine dair belirleyici ve yön verici fonksiyonu bulunan dinî kavram, ifade ve söylemin, anlamdan ziyade surete hapsedilerek içinin boşatıldığı da bilinen bir gerçekliktir.

İnsanlığın ortak mirası ve kazanımı olan dine dair dilden dökülenlerin kuşatıcı, yapıcı, birleştirici ve kucaklayıcı bir vasıfta olması gerekir. Aksi takdirde kutsala dayanarak insanları yargılayan, gerilimi tırmandıran, insanları ayırıştırma ve kutuplaşmaya götüren din dilinden en çok zarar gören de gayesi yeryüzünde tevhidi ikame etmek olan dinin bizzat kendisi olmaktadır. Dolayısıyla, müspet hiçbir dinî içerik arz etmeyen, nezaketten uzak, hoyrat, tekelci ve baskılayıcı böyle bir üslup, ne yazık ki yapılan yanlışların Müslümanlardan ziyade İslam'a mâl edildiği bir anlayışı beslemektedir. Öte yandan, dil ve din estiğinden mahrum olan bu tavır, gençlik özelinde insanlığın idealden oldukça farklı yönler savrulmasında hiç de göz ardı edilmeyecek bir tablo ortaya koymaktadır. Din ve dine ait unsurlarla bireyin arasını açan, hikmet yönü bulunmayan, din dilini kin dili hâline getiren bu söylem, günümüzde özellikle gençlerin zihin, gönül ve benliklerinde onulmaz yaralar açmaktadır. Söz konusu sonuç, muhatabımızla kurduğumuz iletişimin, beden dili yanında sevgi dili boyutunun da bulunduğu gerçeğini maalesef göz ardı ettiğimizi göstermektedir. Bu çerçevede, zikredilen hassas detayı temsil eden; "...Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi..." (Â-i

İmran, 3/159.) ayeti, sevgili Peygamberimizin örneğiyle ders mahiyetinde önümüze konan esaslı bir ilkedir. Bu noktada, insanların maslahatı için gönderilmiş ve kaynağı bizzat Cenab-ı Hak olan dinin, yaratılmışlar eliyle böylesine istenmedik bir neticeye kaynaklık etmesine hiç kimsenin hakkı olmadığını vurgulamak gerekir.

Bu bağlamda kuşanılması gereken tavır, muhatap kitlenin dinimize dair soru ve beklentileri noktasında Allah hakkını gözetip nebevi metodu ilke edinerek akliselim ve kalbiselime uygun kelimeler kullanmaktır. Dolayısıyla, güzel ahlak merkezli hâl ve kâl ile taçlanan, anlamı muhafaza eden, yalın, saygın, hassas ve bütüncül bir üslup, günümüzde dinin insanlarla doğrudan buluşmasında oldukça önem arz etmektedir. Zira söz söylemenin kişiye yüklediği sorumluluk da bunu gerektirir. Bu itibarla tebliğ ve irşatta; bilgi ve hikmete dayalı, ihtilaf ve tefrikadan uzak, hak-hakikati dillendiren, zarif, anlaşılır, sade ve güncel bir dilin oldukça önemli olduğunu ifade etmek izahtan varestedir.

Sonuç olarak ifade edelim ki, çevremizle olan ilişkilerimizde iyiliği teşvik edip kötülüklerden alıkoyma düsturunu eylem ve söylem boyutuyla tam manasıyla hayata yansıtabilecek bir yaklaşım, mühim bir ideal olarak karşımızda durmaktadır. Bunu gerçekleştirirken de hidayet kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i, onun yaşanır boyutu olan Hz. Peygamber'in sünnetini ve hikmeti kendimize rehber edinmeliyiz. Mükemmele giden yolun detaylara da hâkim olmaktan geçtiğini hatırlamaya getirdiğimizde, İslam'ın görünen yüzü mesabesindeki bu müspet yaklaşımın, dinimizin gönüllerde sağlam ve kalıcı bir yer edinmesindeki rolü ve fonksiyonu daha iyi anlaşılacaktır.